

Denize Hâkim Olan Cihana Hâkim Olur

Değerli konuklar, hanımefendiler, beyefendiler, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Üçüncü Denizcilik ve Deniz Güvenliği Forumu'na, ben de burada hoş geldiniz diyorum. Bu forumu düzenleyerek, beni de sizler gibi müstesna bir dinleyici grubuna hitap etmek fırsatına nail eden TASAM yöneticilerine teşekkürlerimi sunmak isterim.

İnsanoğlunun doğal yaşam ortamı karalardır. Ancak, dünyanın büyük kısmı denizlerle kaplı olup deniz insanoğluna refah, zenginlik ve güç getirecek özelliklere sahiptir. Bu açıdan bakıldığında insan toplulukları, doğal olarak, sosyolojik gelişmelerinin her aşamasında evvela doğal yaşam ortamları olan kara parçalarına, bilahare denizlere dikkat etmiş ve nüfuz alanlarını oralara doğru genişletmeye başlamışlardır. Fenikeliler, Grekler, Bizanslılar, Romalılar, Vikingler, Osmanlılar, İspanya ve Portekiz bilahare İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda, daha sonra Japonya ve bugünlerde Çin, Hindistan ve diğer birçok devlet gözlerini ülkelerinin güvenlik ve refahı için denizlere doğru dikmiş ve denizlere doğru açılmışlardır.

İmparatorluklar ve ulus devletler, kendi devletlerinin imkânları çerçevesinde güvenlik, güç ve zenginlik için dönemlerinin mevcut bilgi ve teknolojileri ile deniz strateji ve taktiklerini geliştirmişlerdir. Bilgi ve teknoloji geliştikçe uluslararası karasal jeopolitik görüşlerin yanında denizle ilgili jeostratejik ve jeopolitik görüşler de geliştirilmeye başlanmıştır.

Osmanlıların büyük amirali, Barbaros Hayreddin Paşa'nın çok meşhur olan "Denize hâkim olan cihana hâkim olur" sözü yaygınlaşarak denizci uluslar tarafından kabul görmüş, benimsenmiş, desteklenmiş, hatta asırlar sonra Amerikalı Amiral Mahan, aynı görüş istikametinde kendi düşüncelerini dünyaya yaymıştır.

Denizlerin en önemli özelliği, tüm kıtaları birleştiren ticaret yollarının varlığıdır. Bu özellik; insanlığın gelişen medeniyet seviyesi gereği, artan üretim ve tüketim faaliyetlerinin, ürünlerinin en ucuz ve hızlı yollarla büyük miktarlarda intikaline imkan tanınmasıdır. Deniz ürünleri, nüfusu gittikçe artan insanlığın global çaptaki gıda ihtiyacı itibarıyla da son derecede önemlidir.

Karaları, akarsuları, havası kirlenip alarm veren bir dünyada denizler çok değerli bir hazinedir. Bilim ve teknolojiye baş döndürücü artışla birlikte büyük miktarlarda ham madde ve gıda ile sanayi ve tarım ürünlerinin dünya çapında intikali için deniz ulaşımına ihtiyaç duyulurken enerji ihtiyaçları ve özellikle fosil yakıtların denizden çıkarılması ve iletimi ön plana çıkmış bulunmaktadır.

İnsanoğlu; kürek, yelken, pistonlu buhar makineleri, buhar türbinleri, gaz türbinleri aşamalarından geçerek bugünün nükleer tahrik aşamasına ulaştı. Bunların hepsi bilim ve teknolojinin ürünüdür.

Ülkelerin ekonomilerinin gücü nispetinde sağlanan finansal kaynaklar, denizdeki imkanları ve dolayısıyla alaka ve menfaatlerinin çapını tayin etti. Ancak tüm tarihî gelişim içinde denizciliğin olmazsa olmazı insandır. Bu, bugün için de geçerlidir ve daima da geçerli olacaktır. Yeni yapan da kullanan da insandır.

Denizci; denizi ve özelliklerini bilen insandır. Denizci; disiplinli, tedbirli, bilgili insandır. Denizci; tim insanıdır, iyi organizatördür. Gemici bir insan uluslararasıdır, maksadın ekseriyetle tek kelime ile anlatılmasını sağlayarak icraatta sürat sağlar. Denizci; denizi seven ve orada yaşamayı yadırgamayan insandır. Bunların hepsi, denizcinin “denizci gibi” eğitimini gerektiren hususlardır.

Deniz gücü; bir ulusun denize olan sevgisi ve ilgisi, ekonomisi, bilim-teknoloji ile desteklenen ticaret filoları ve güçlü deniz kuvvetlerinin toplamıdır. Ancak merkezinde; tüm bu faktörleri oluşturan insanoğlu, iyi yetişmiş ve milletin kendisine sağladığı imkanları ustaca kullanan denizciler vardır. Sürekli uluslararası alanda görev yapan tüm denizcilerin temsil ve halkla iyi ilişkiler içinde olma durumu, onların - tabiri caizse - diplomatik bilgi ve özelliklere sahip olmasını zaruri kılar.

Denizcilikle ilgili bu genel hatırlatmamdan sonra dünya ve Türkiye’de denizcilikle ilgili bazı hususlara kısaca değinmek istiyorum. Bendeniz İkinci Dünya Savaşı’nın azami şiddetiyle devam ettiği 1943 yılında ilkokula başladım. Türkiye, yokluklar ve çaresizlikler içinde insan gücü ve teknolojiye dair üç asırlık yeniliği 20 yıllık Cumhuriyet döneminde gidermeye çalışan bir ülkeydi.

Büyük kurucu liderimiz Mustafa Kemal Atatürk’ün “yurtta sulh, cihanda sulh” düsturu çerçevesinde savaşa girmedik. Ancak yiyecek, giyecek, ulaşım, üretim o kadar etkilendi ki ilkokul hayatımız yokluk ve güçlüklerle geçti. Biz savaşların beşeriyet üzerindeki etkisini yaşayarak öğrenmiş bir ulusuz. İkinci Dünya Savaşı belki de insanlığın göreceği en yıkıcı, en zalim, en acımasız büyük savaşların sonuncusu idi. Bu duruma paralel olarak tabiatıyla deniz gücümüz de ona göre büyük zaaf içindeydi.

1951 yılında - o zamanki ismi Deniz Koleji olan - Deniz Lisesi’ne girdiğimizde artık iki kutuplu bir dünya vardı; Amerika’nın liderlik ettiği NATO ve karşısında Sovyetler Birliği’nin liderlik ettiği Varşova Paktı. Konseptleriyle, faaliyetleriyle Soğuk Savaş’ı denizlerde yaşadık. Üzerinde güneş batmayan İngiliz İmparatorluğu’nun asası ve royal naibi olarak millî kudret ve gücünü donanmasıyla Avrupa’ya taşıyan Birleşik Amerika’nın Almanya’yı dize getirmiş olmasıyla yeni bir dünya kurulmuştu. Ama o dünya bir barış dünyası olmadı. O dünyada da nükleer silahlar ve diğer kitle imha silahlarının etkisiyle kutuplar teşekkül etti ve bu silahların caydırıcılığı hâkim olmakla birlikte gerginlikler sürekli devam etti.

Tarihî olarak ekonomik savaş için düşünülmüş ve stratejik bir silah olarak nitelendirilen denizaltılar artık atom başlıklı füzeler taşıyorlardı. Dolayısıyla silahlar, platformlar, konseptler, stratejiler, taktikler

tamamen değişmeye başladı. Hava kuvvetleri de gelişti. Satih kuvvetleri artık hava kuvvetlerinin desteğine ihtiyaç duyuyordu. Hava kuvvetlerinin tehdidine karşı da yeni silahlar geliştirme mecburiyeti duyuluyordu. Bu şartlar altında değişik silahlar, değişik platformlar, değişik eğitim sistemleriyle karşı karşıya kaldık. İki kutbun birbiriyle mücadelesi silahlanma yarışına neden oldu. Bu silahlanma yarışı kapitalizm ve komünizm arasındaki ideolojik savaşla da desteklenip kuvvetlenerek ülkeleri birtakım sıkıntılar içine de soktu.

Türkiye de boş durmadı. O arada bizler Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğiyle yeni gemilere sahip olduk. İkinci Dünya Harbi'ndeki sıkıntılarımız kısmen halloldu. Eğitim desteği aldık, harp tecrübesi olan devletlerin tecrübelerinden taktikler, silahlar, yeni teknolojiler itibarıyla istifade ettik ve yeni jenerasyonlar yetiştirdik, "denizci jenerasyonlar".

Türkiye yavaş yavaş kendine yetmeye çalışma ihtiyacı duymaya başlamıştı ki Almanya ile deniz kuvvetlerimizin işbirliği suretiyle hücum botlar, denizaltılar, bilahare firkateynler inşa etmeye başladık. Türkiye, etrafı üç tarafı denizlerle çevrili bir ülke olarak, dünyada deniz kuvvetleri ile sözünü geçiren bir ülke olmak durumuna girdi. Bu açıdan bakıldığında, emekli bir amiral olarak deniz kuvvetleri açısından kendi kendine yetme, deniz savunma ve güvenliği bakımından ülkemizin geçmişte ve hâlihazırda gösterdiği çabaları dikkat ve ilgiyle izliyorum.

Tökezleyen globalleşme; sorunların, rekabetlerin, çatışmaların daha ziyade bölgeselleşmesi, silahlı müdahalelerde terörizm gibi gayrinizami metotların yaygınlaşması, deniz kuvvetlerinin değerini azaltmamış hatta artırmıştır. Kanımca, deniz gücü hâlâ bir ulus için en önemli güvenlik unsurudur. Bölgemiz ve çevremiz maalesef halen dünyanın en istikrarsız bölgelerinin başında geliyor.

Orta Doğu, Balkanlar, Kafkasya, Kuzey Afrika ve bu bölgedeki tüm denizler potansiyel istikrarsızlık ve güvenlik tehdit ve emareleri taşımaktadır. Deniz kuvvetleri denizden gelecek tehditleri ülkemize gelmeden savunacak caydırıcı güç olmanın yanı sıra savaşta ve barışta deniz ulaştırma yollarını koruyarak ekonominin ve olası savaşın lojistik desteği olmak zorundadır. Hepimizin bildiği gibi eğer Birinci Dünya Harbi'nde yeterli bir deniz gücümüz olsaydı Çanakkale Harbi'ni yaşamaz ve aziz şehitlerimiz vermezdik.

Karadeniz, Ege Denizi ve Doğu Akdeniz başta olmak üzere bilgi ve ticaret ağlarıyla birbirine sıkıca bağlanmış olan dünyada tüm denizler, Türk denizciliği, ekonomisi, ülke barışı ve bekası için son derecede önemlidir. Bugün insansız hava araçları ve silahsız insansız hava araçlarıyla dünyada takdir kazanan Türkiye; yeni korvetleri, karakol gemileri, inşa hâlindeki firkateyn ve amfibi taarruz gemileri, füzeleri, komuta kontrol ve muhabere sistemleri ve pek çok çağdaş teknolojiyi deniz kuvvetlerine entegre etme başarısı göstermiştir. Bu başarısına insansız deniz araçları, yapay zekâ uygulamaları, yeni silah platformları, elektronik ve siber savaş unsurlarıyla devam edeceğinden hiç şüphem yoktur.

Şüphesiz yeni teknolojiler ile yeni silahlar, savaş strateji ve taktiklerinin de değişimine neden olacaktır. Ancak tekrar hatırlatmak isterim ki denizcilik için denizci yetiştirmek temel ihtiyaçtır. Denizci, ananevi olarak denizde ve miçoluktan yetişir. Biz, deniz lisesine 15 yaşında girdik. Kürek çekmeyi, yelken kullanmayı, astronomi ve düzlem seyrini, gemi makinelerini öğrendik. Denizi sevmeyi 15 ila 19 yaşları arasında içselleştirdik. Hâlâ inancım odur ki denizciler küçüklükten ve çekirdekten yetişmelidir. Bu açıdan hazır sizler gibi müstesna bir dinleyici grubuna hitap etme fırsatı bulmuşken şunu da ifade etmek isterim ki en büyük temennim kapalı olan Deniz Lisesi'nin en uygun şekilde ve dikkatle hazırlanmış bir müfredatla yeniden açılması ve Deniz Harp Okulu ile donanmamızın temel subay kaynağı olmasıdır. Beni dinlediğiniz için sizlere çok teşekkür eder, sözlerime son verirken en derin saygılarımı sunarım.

(Oramiral [E] Salim DERVİŞOĞLU, 17. Deniz Kuvvetleri Komutanı, TSK | Anahtar Konuşma, 3. Denizcilik ve Deniz Güvenliği Forumu, 04 Kasım 2021)